

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра педіатрії №2

«Затверджую»
В.о. ректора ОНМедУ,
д. мед. н., професор
_____ Р.С. Вастьянов

ПРОГРАМА ВИБІРОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Алергологія дитячого віку
(назва навчальної дисципліни)

підготовки: докторів філософії на III освітньо-науковому рівні
(назва рівня вищої освіти)

галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»
(шифр та назва галузі знань)

спеціальності: 222 Медицина;
228 Педіатрія
(код та найменування спеціальності)

Розробники: Зав.каф., д.мед.н., професор Стосєва Т.В.,
завуч каф., к.мед.н., доц. Прохорова С.В.,
к.мед.н., доц. Весілик Н.Л.,
к.мед.н., ас. Решетіло О.В.

О д е с а
2 0 2 0

Вступ

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Алергологія дитячого віку» складена на підставі освітньо-професійної програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з підготовки докторів філософії магістрів зі спеціальності 222 «Медицина» / 228 «Педіатрія» ОНМедУ, затвердженою Вченою Радою ОН-МедУ від 04.06.2020 року (протокол № 11).

Програму обговорено на засіданні кафедри «28 » серпня 2020 р. (прот. № 1).

Завідувач кафедри, д.мед.н. проф. _____ Стоєва Т.В.

Програму ухвалено на засіданні предметно-циклової методичної комісії з педіатричних дисциплін «31» серпня 2020 р. (прот. № 1).

Голова предметної циклової методичної комісії з педіатричних дисциплін, д.мед.н., проф. _____ Котова Н.В.

Програму затверджено на засіданні Центральної координаційно-методичної Ради ОНМедУ від «16 » вересня 2020 р. (прот. № 1).

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Програма вибіркової навчальної дисципліни стосується алергічних захворювань у дітей.

Програма вибіркової навчальної дисципліни визначає передумови доступу до навчання, орієнтацію та основний фокус програми, обсяг, необхідний для здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії, перелік загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, нормативний і варіативний зміст підготовки фахівця, сформульований у термінах результатів навчання, та вимоги до контролю якості вищої освіти.

Вибіркова навчальна дисципліна «Алергологія дитячого віку» складається з 2 кредитів ЄКТС (60 годин): у кожному кредиті по 15 аудиторних годин та 15 годин для самостійної роботи; усього 30 аудиторних годин та 30 годин для самостійної роботи.

Предметом вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Алергологія дитячого віку» етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика, лікування і профілактика алергічних захворювань у дітей.

Міждисциплінарні зв'язки: базуються на вивченні здобувачами нормальної та патологічної клінічної анатомії, гістології, цитології та ембріології, клінічної хімії, загальної та клінічної патологічної фізіології, імунології, фармакології, загальної фармації та клінічної фармакології, пропедевтики дитячих хвороб та педіатрії, інфекційних хвороб, сімейної медицини, фтизіопульмонології, отолярингології, дерматології, ревматології,

що передбачає інтеграцію з цими дисциплінами та формування умінь застосовувати знання в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

1. Мета та завдання вибіркової навчальної дисципліни «Алергологія дитячого віку»

1.1 Метою вибіркової навчальної дисципліни є підготовка фахівців, які є здатними компетентно розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницької інноваційної діяльності при плануванні та виконанні власних досліджень; підготовка докторів філософії до якісного виконання функціональних обов'язків; формування цілісного уявлення про імунні механізми формування алергопатології та принципи діагностики і лікування у дітей.

1.2 Основними завданнями вибіркової навчальної дисципліни є:

1) надання здобувачам ступеня доктора філософії знань щодо поширеності, різноманіття, причин, механізмів розвитку та клінічних проявів алергопатології у дітей;

2) надання здобувачам ступеня доктора філософії знань відносно діагностики та диференційної діагностики в алергології дитячого віку;

3) надання здобувачам ступеня доктора філософії знань щодо лікування, профілактики та прогнозування перебігу алергопатології дитячого віку.

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти).

Згідно з вимогами освітньо-наукових програм спеціальностей, дисципліна забезпечує набуття аспірантами компетентностей:

- *інтегральна:*

Здатність розв'язувати комплексні проблеми, проводити незалежне оригінальне наукове дослідження та здійснювати педагогічну, професійну, дослідницьку та інноваційну діяльність в галузі медицини та фармації.

- *загальні:*

1. Здатність до вдосконалення та розвитку власного інтелектуального та загальнокультурного рівню.
2. Вміння працювати автономно, з дотриманням дослідницької етики, академічної доброчесності та авторського права.
3. Навички до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.
4. Здатність до спілкування і роботи у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті.

5. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, здатність генерувати нові ідеї.
6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість робіт, що виконуються
7. Вміння планувати та дотримуватись термінів.
- спеціальні (фахові, предметні):
 1. Глибокі знання і системне розуміння предметної області за напрямом та тематикою наукових досліджень у галузі медицини та педіатрії, майбутньої професійної діяльності у сфері вищої медичної освіти.
 2. Здатність до визначення потреби у додаткових знаннях за напрямком наукових досліджень, формулювання дослідницьких питань, генерування наукових гіпотез у сфері медицини та педіатрії.
 3. Здатність розробляти та керувати науковими проектами у сфері медицини та педіатрії.
 4. Здатність обирати методи та критерії оцінки досліджуваних феноменів та процесів в галузі медицини та педіатрії відповідно до мети та завдань наукового проекту.
 5. Володіння сучасними методами наукового дослідження.
 6. Здатність проводити коректний аналіз та узагальнення результатів наукового дослідження.
 7. Здатність інтерпретувати можливості та обмеження дослідження, його роль у суспільстві.
 8. Впровадження нових знань (наукових даних) в освітній процес та практику охорони здоров'я.
 9. Оприлюднення результатів наукових досліджень в усній і письмовій формах відповідно до національних та міжнародних стандартів.
 10. Організація та реалізація педагогічної діяльності у вищій медичній освіті, керівництво науково-педагогічним (науковим) колективом.

Результати навчання

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна.

1. Застосовувати науково-професійні знання; формулювати ідеї, концепції з метою використання в роботі освітнього та наукового напрямку.
2. Демонструвати знання методології дослідження в цілому і методів певної сфери наукових інтересів зокрема.
3. Інтерпретувати та аналізувати інформацію, коректно оцінювати нові й складні явища та проблеми з науковою точністю критично, самостійно і творчо.
4. Виявляти невирішені проблеми у предметній області медицини та визначати шляхи їх вирішення
5. Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження.
6. Самостійно і критично проводити аналіз і синтез наукових даних.
7. Розробляти дизайн та план наукового дослідження, використовуючи відповідні методи дослідження в галузі медицини та педіатрії.
8. Виконувати та вдосконалювати сучасні методики дослідження за обраним напрямом наукового проекту та освітньої діяльності.
9. Винаходити нові способи діагностики, лікування та профілактики захворювань людини.
10. Використовувати результати наукових досліджень в медичній та фармацевтичній практиці, освітньому процесі та суспільстві.
11. Інтерпретувати можливості та обмеження наукового дослідження, його роль в розвитку системи наукових знань і суспільства в цілому.
12. Представляти результати наукових досліджень в усній і письмовій формах у науковому співтоваристві і суспільстві в цілому, відповідно до національних та міжнародних стандартів.
13. Керувати роботою колективу студентів, колег, міждисциплінарної команди.
14. Організовувати навчання учасників освітнього процесу при виконанні наукової та освітньої діяльності та впливати на їх соціальний розвиток.
15. Оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його удосконалення.
16. Використовувати етичні принципи в роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами, дотримуватися наукової етики.
17. Демонструвати академічну доброчесність та діяти відповідально щодо достовірності отриманих наукових результатів.

Результати навчання для дисципліни.

Аспірант (здобувач) має знати:

- Виявляти клінічні, лабораторні та інструментальні ознаки алергічних порушень у хворих з гострою, рецидивуючою та хронічною патологією, встановити попередній діагноз.

Аспірант (здобувач) має вміти:

- Класифікувати симптоми та синдроми;
- Проводити диференційну діагностику порушень при різній патології на підставі алергологічного анамнезу, даних клінічного, лабораторного та інструментального обстеження хворого;
- Скласти план обстеження хворого, аналізувати отримані дані досліджень з урахуванням анатомо-фізіологічних та вікових особливостей дітей, сімейного та власного алергологічного анамнезу, коморбідних станів, сезонності, імунологічних механізмів;
- Формулювати діагноз та призначати персоніфіковане лікування згідно міжнародних та національних протоколів.

2. Структура вибіркової навчальної дисципліни «Алергологія дитячого віку»

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	У тому числі				Усього	У тому числі			
		Лекц.	Сем.	Прак.	СРС		Лекц.	Сем.	Прак.	СРС
Змістовий модуль № 1. Діагностика (специфічна, неспецифічна) алергічних захворювань у дітей. Медикаментозна алергія і анафілаксія.										
Патогенез алергічних реакцій, номенклатура алергенів, їх характеристика, перехресні реакції між алергенами	16	4		4	8	16	4		4	8
Специфічна діагностика алергічних захворювань. АСІТ.	4			4		4			4	
Класифікація медикаментозної алергії. Клінічні варіанти медикаментозної алергії, діагностика та профілактика.	16	4	4		8	16	4	4		8
Анафілаксія: етіологія, патогенез, діагностика, диференційна діагностика, лікування, профілактика.	12		4	4	4	12		4	4	4
Змістовий модуль №2. Алергічні захворювання: специфічна діагностика, лікування										
Атопічний дерматит: особливості, етіологія, класифікація, патогенез, диференційна	12			4	8	12			4	8

діагностика, лікування. Атопічний марш. Контактний дерматит.										
Алергічний риніт та кон'юнктивіт. Дифдіагностика бронхообструктивного синдрому. Алергічні захворювання легень.	16			8	8	16			8	8
Бронхіальна астма: етіологія, патогенез, класифікація, диференційна діагностика, лікування. Особливості перебігу та лікування бронхіальної астми у дітей.	16	4		4	8	16	4		4	8
Кропив`янка: етіологія, класифікація, патогенез, диференційна діагностика, лікування. Особливості ведення хворого з хронічною кропив`янкою. Ангіоневротичний набряк. Алергія на латекс. Інсектна алергія у дітей.	16		4	4	8	16		4	4	8
Харчова алергія: етіологія, патогенез, діагностика, диференційна діагностика, лікування. Дієтотерапія.	12	4			8	12	4			8
Разом:	120	16	12	32	60	120	16	12	32	60

3. Теми лекції, семінарських та практичних занять вибіркової навчальної дисципліни «Алергологія дитячого віку»

№ з/п	Тема	Кількість годин	лекція	семінар	практика
1.	Введення в молекулярну алергологію. Номенклатура алергенних білків	4	+		
2.	Харчова алергія у дітей	4	+		
3.	Бронхіальна астма у дітей	4	+		
4.	Медикаментозна алергія у дітей	4	+		
5.	Харчова анафілаксія	4		+	

6.	Дифдіагностика уражень шкіри у дітей	4		+	
7.	Гострі токсико-алергічні реакції на медикаменти	4		+	
8.	Механізми та патогенез формування алергічних реакцій у дітей	4			+
9.	Анафілактичний шок у дітей	4			+
10.	Бронхіальна астма у дітей	4			+
11.	Дифдіагностика бронхообструктивного синдрому	4			+
12.	Алергічний риніт у дітей. Алергічні захворювання легень.	4			+
13.	Кропив'янка у дітей	4			+
14.	Атопічний дерматиту дітей. Контактний дерматит.	4			+
15.	Спеціалізовані методи діагностики алергопатології. АСІТ.	4			+
	Разом	60			

4. Теми самостійних робіт вибіркової навчальної дисципліни «Алергологія дитячого віку»

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Диспансерізація, реабілітація, вакцинація дітей з алергічними захворюваннями дихальної системи, ведення медичної документації.	8
2.	Диспансерізація, реабілітація, вакцинація дітей залергічними захворюваннями шкіри, ведення медичної документації.	8
3.	Дієтотерапія при алергічних захворюваннях у дітей.	8
4.	Атопічний марш– тактика ведення пацієнта.	8
5.	Елімінаційні заходи при алергічних захворюваннях у дітей.	8
6.	Тактика ведення та принципи вакцинації дітей з медикаментозною алергією та/або анафілаксією у анамнезі	8
7.	Інсектна алергія у дітей. Алергія до латексу. АСІТ.	8

8.	Оформлення медичної документації при побічних реакціях на медикаменти у дітей. Підготовка до залікового заняття.	4
	Разом	60

5. Методи навчання

Викладання вибіркової навчальної дисципліни «Алергологія дитячого віку» на *практичних заняттях* забезпечується методичними розробками для кожного практичного заняття, наочними засобами навчання для кожного заняття (презентації, відеолекції, робота з тематичними пацієнтами, розбір клінічних випадків та історій хвороб), інформаційним ресурсом кафедри, структурованими алгоритмами контролю вмінь.

Самостійна робота при вивченні вибіркової навчальної дисципліни забезпечується методичними розробками з самостійної роботи, наочними засобами навчання (відеолекції, презентації), інформаційним ресурсом кафедри, тематикою самостійних робіт, структурованими алгоритмами контролю вмінь.

Підсумковий контроль не проводиться, вивчення дисципліни завершується заліком на останньому практичному занятті.

6. Форми оцінювання:

- тести вхідного та заключного контролю рівня знань за темою практичного заняття;
- усна відповідь на питання за матеріалом поточної теми;
- розв'язання типових і нетипових клінічних ситуаційних задач;
- контроль практичних навичок;
- підсумковий залік.

7. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують аспіранти

Наприкінці вивчення дисципліни поточна успішність розраховується як середній поточний бал, тобто середнє арифметичне всіх отриманих аспірантом оцінок за традиційною шкалою, округлене до двох знаків після коми.

До підсумкового контролю (заліку) аспірант (пошукувач) допускаються лише при відсутності академічної заборгованості і середньому балу за поточну навчальну діяльність не менше 3,00.

Оцінка за дисципліну середнім арифметичним всіх поточних оцінок (розраховується як число, округлене до двох знаків після коми, наприклад, 4,76):

Отриманий середній бал за дисципліну конвертується в оцінку за 200-бальною шкалою шляхом помноження середнього арифметичного на 40. Дисципліна зараховується аспіранту (пошукувачу), якщо він набрав не менше 120 балів.

Шкала оцінювання рівня опанування дисципліни

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	
178,0 - 200,0	Відмінно	5
150,0 - 177,9	Добре	4
120,0 – 149,9	Задовільно	3
<120,0	Незадовільно	2

8. Рекомендована література

Основна (базова):

1. Дитяча імунологія: підруч. для лікарів-інтернів, лікарів-курсантів вищ. мед. закл. (ф-тів) післядиплом. освіти, а також для студ., викладачів вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації/ за ред. проф. Л. І. Чернишової, А. П. Волохи. - К.: Медицина, 2013. - 719 с.
2. Беш Л.В., Недельська С.М. Вибрані питання дитячої алергології.- Львів «Каменяр», 2016.
3. Актуальні питання алергології в практиці сімейного лікаря. Навчальний посібник для лікарів – інтернів і лікарів слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти. За редакцією академіка НАМН України, професора Вороненко Ю.В., проф. Шекери О.Г., проф. Кузнецової Л.В. – К.: Видавець Заславський О.Ю., 2016. – 324 с. (Серія «Сімейна медицина»)
4. Диференційна діагностика найбільш поширених захворювань дитячого віку. Навчальний посібник / під ред. В.М. Дудник, Видання 1-ше. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 560 с.
5. Карен Дж. Маркданте, Роберт М. Клігман. Основи педіатрії за Нельсоном: переклад 8-го англ. видання: у 2 томах. Том 2. Київ: ВСВ «Медицина», 2019. XIV, 426 с.
6. Крючко Т.А., Абатуров А.Е., Кушнерева Т.В. Педиатрия: учебник (ВУЗ IV ур. а.); под ред. Т.А. Крючко, А.Е. Абатурова. Киев: ВСИ «Медицина», 2020. 224 с.
7. Педіатрія: підручник для студ. вищих навч. закладів IV рівня акред. / за ред. проф. О. В. Тяжкої. Вид. 5-те, випр. та допов. Вінниця: Нова Книга, 2018. 1152 с.: іл.

Додаткова:

1. Невідкладні стани в педіатричній практиці: Навч. посіб. для студ. мед. ЗВО, лікарів-інтернів. — 2-ге вид. Рекомендовано МОН, Рекомендовано

- вченою радою НМУ ім. О.О. Богомольця / Марушко Ю.В., Шеф Г.Г. та ін. Київ: ВСВ «Медицина», 2020. 440 с.
2. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Атопічний дерматит»: Наказ МОЗ України від 04.07.2016 р. № 670. URL: https://www.dec.gov.ua/wpcontent/uploads/2019/11/2016_670_ykpmd_ad.pdf.
 3. Уніфікований клінічний протокол екстренної, первинної, вторинної, та третинної медичної допомоги «Медикаментозна алергія, включаючи анафілаксію» Наказ МОЗ України від 30.12.2015 № 916, <http://www.moz.gov.ua>
 4. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Бронхіальна астма у дітей». Наказ МОЗ України від 08 жовтня 2013р. №868 [Текст] // Клінічна імунологія. Алергологія. Інфектологія. – 2016. – С. 36-45.
 5. Алергічний риніт і його вплив на астму (ARIA) Рекомендації – редакція 2016 року *Клінічна настанова рекомендована для впровадження в Україні розширеною нарадою державних експертів від 30 листопада 2017р. затверджена на розширеній нараді державних експертів у відповідності до Наказу МОЗ України №1422 від 29.12.2016 р. та Наказу МОЗ України №302 від 21.03.2017* режим доступу <https://shdm.school/protocols/allergic-rhinitis>
 - Протокол діагностики та лікування дітей з алергічним ринітом *Наказ МОЗ України 27.12.2005 № 767* режим доступу <https://shdm.school/protocols/allergic-rhinitis>
 6. Allergen-specific immunotherapy EBM Guidelines 31.5.2017 <https://allergiy.net/uploads/ck/MOZ%20Guidlines%20Allergen-specific%20immunotherapy.pdf>
 7. White Book on Allergy: Update 2013 / World Allergy Organization (WAO). Sections 2.4, 4.2, 6.1. URL: <https://www.worldallergy.org/UserFiles/file/WhiteBook2-2013-v8.pdf>
 8. Betram G Katzung Basic and Clinical Pharmacology, 12th Edition. - McGraw-Hill Medical, 2012.- 1248.
 - 9 Побочное действие лекарств. (Логика безопасности лекарств) / С. Под ред. С. М. Дроговоза. Х. : СИМ, 2010.- 480 с.
 10. Государственная Фармакопея Украины: в 3 т. / ГП «Украинский научный фармакопейный центр качества лекарственных средств». - второй вид. - Харьков: ГП «Украинский научный фармакопейный центр качества лекарственных средств», 2014.
 11. Компендиум 2019 – лікарські препарати / За ред. В.І.Коваленка. – Морион, 2019. – 784 с.
 12. О. В. Решетило. Особливості перебігу атопічного дерматиту у дітей за наявності поліморфізму (R501X) та (2282del4) в гені філаггріну. *Сучасна педіатрія*. 2016. № 5 (77). С. 75–77.

13. Зубаренко О. В., Кравченко Т. Ю., Решетіло О. В. Комплексна терапія дітей з atopічним дерматитом з використанням сорбентів. *Сучасна педіатрія*. 2017. № 2 (82). С. 86–90.
14. Особливості перебігу atopічного дерматиту у дітей за умов дисметаболізму щавлевої кислоти. Т. В. Стоєва, О. В. Решетіло, Т. І. Рижикова, С. В. Прохорова. *Здоров'я дитини*. 2018. № 2. С. 182–186.
15. Решетіло О. В., Стоєва Т. В., Весилык Н. Л. Влияние atopического дерматита на качество жизни детей. *Международный научно-исследовательский журнал. Екатеринбург*. 2015. № 9 (40). С. 65–67.
16. Стоєва Т. В., Решетіло Л. В., Титкова Е. В. Эффективность гипооксалатной диеты в лечении детей с atopическим дерматитом. *Педиатрия. Восточная Европа*. 2018. № 6. – С. 421–428.
17. Reshetylo O. V. Corneometric features in atopic dermatitis under the conditions of filaggrin dysmorphism in children. *Journal of Education, Health and Sport*. 2018. № 8(10). P. 117–124. eISSN 2391-8306. DOI
18. Die besonderheiten des klinischen verlaufs von der atopischen dermatitis bei kindern berücksichtigend die eigenschaften der epidermalen barriere. T.V. Stoieva, O. V. Reshetilo, N. L. Vesilyk, T. O. Bondarenko. *German Science Herald*. 2019. №4. P. 31–35.
19. Спосіб лікування atopічного дерматиту у дітей: пат. 108251 Україна: МПК (2015.01), A61B 10/00, G01N 33/48 (2006.01) / О. В. Решетіло, Т. В. Стоєва, Н. Л. Весілик, С. В. Прохорова, Т. І. Рижикова. № 201506598; заявл. 06.07.2015; опубл. 25.12.2015, Бюл. № 24. 4 с.
20. Практикум семейного врача и педиатра: Учебн.пособ. / [А.В. Зубаренко, Н.Л. Аряев, Е.А. Старец и др.]. Одесса: Печатный дом, Друк Південь. 2015. 224 с.
21. Неотложная педиатрия в практике семейного врача / Зубаренко А.В., Стоєва Т.В., Горностаева Н.Ю., и др.; под общ. ред. Зубаренко А.В., Стоевой Т.В. Одесса: Друкарський дім, Друк Південь. 2019. 180 с. (навчальний посібник)
22. Пульмонологія дитячого віку / Стоєва Т. В., Весілик Н. Л., Соболева К.Б., Ситник В. В., Дойкова К. М.// Одеса: Політехперіодика, 2020. 222 с.
23. Особливості діагностики та лікування бронхіальної астми у дітей з надмірною масою тіла / Величко В.І., Зубаренко О.В., Венгер Я.І., Решетіло О.В.// методичні рекомендації МОЗ України, Київ, 2015. 24 с.

Інформаційні ресурси

1. Державний Експертний Центр МОЗ України
<http://www.dec.gov.ua/index.php/ua/>
2. ДП "Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів" <http://sphu.org/>
3. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>

4. Ресурс по прогнозированию межлекарственных взаимодействий (основан на инструкциях FDA, на английском языке) URL: <http://www.drugs.com>
5. Ресурс-справочник лекарственных средств и прогнозирования межлекарственных взаимодействий (на английском языке). URL: <http://www.medscape.org>
6. Ресурс лікарських засобів «Компендіум» <http://compendium.com.ua>
7. Ресурс по взаємодії лікарських засобів <http://medicine.iupui.edu/flockart/>
8. Міжнародні протоколи діагностики та лікування алергічних захворювань: <http://guidelines.moz.gov.ua/>